

**EŞLER ARASI ŞİDDET ÜZERİNDE AŞAĞI ÇEKME SENDROMUNUN ROLÜ****Ahmet Hakan ÖZKAN<sup>1</sup>****ÖZET**

Aşağı çekme sendromu, psikoloji literatürüne tam anlamıyla girmeyi henüz başaramamış bir kavramdır. İnsanların, başarısız olma dürtüsü ile hareket etmesine neden olan bu sendrom depresyon ve psikopati arasında yer almaktadır. Diğer taraftan aşağı çekme eğilimindeki kişiler çoğunlukla ne depresyonda ne de psikopattır. Aşağı çekme sendromu, ikili ilişkilerde sıklıkla ortaya çıkar. Kendini gösterdiği en önemli nokta eş seçme aşamasıdır. Bireylerin rasyonel hareket etmediği ve nedensiz şekilde kendilerine uygun olmayan eşleri tercih ettikleri sıklıkla gözlemlenmektedir. Hatta daha da ileri giderek bazı eşler arası şiddet yaşandığı görülmüştür. Rasyonel olmayan ve insanın kendisini koruma dürtüsü ile de çelişen bu ilişkilerdeki aşağı çekme eğiliminin rolü bu çalışma ile incelenmiştir.

**Anahtar kelimeler:** Aşağı çekme sendromu, depresyon, psikopati, eşler arası şiddet.

**THE ROLE OF THE SYNDROME OF PULLING DOWN ON THE VIOLENCE BETWEEN PARTNERS****ABSTRACT**

The syndrome of pulling down is a concept which has not taken place at the Psychological Literature completely yet. This syndrome, which is the reason of the people behaving with the instinct of being failed, takes place between depression and psychopathy. But the people who have this syndrome is neither psychopat or depressive. The syndrome of pulling down appears at the relationship affairs frequently. The most obvious event is the event of choosing the partner. It is often observed that the people do not behave rationally and prefer the partners who are not appropriate for them with no reason. Even turther it is observed that violence appears between some partners. The role of tendency of pulling down on these relationships, which is irrational and against the instinct of protecting yourself is elaborated with this study.

**Keywords:** The syndrome of pulling down, depression, psychopathy, violence between partners.

---

<sup>1</sup> Öğretim Görevlisi, Okan Üniversitesi İİBF Uluslararası Ticaret Bölümü, ahmet.ozkan@okan.edu.tr

---

## GİRİŞ

Aşağı çekme sendromu depresyon ve psikopati arasında konuşlandırılmış bir sendrom olarak ortaya konmuş yeni bir kavramdır (Özkan,2011:1). Aşağı çekme eğilimi gösteren kişilerde her iki ruh hali de sıklıkla görülebilmektedir.

Aşağı çekme sendromu, sosyopat veya psikopat ailelerin çocuklarında görülmektedir. Diğer insanların başarı göstermesi ve mutlu olmasından memnun olmayan psikopat kişilerin kişilik yapısı da bu yönde gelişir. Dolayısıyla bu ebeveynler çocuklarının başarılı veya mutlu olmasını istemeyebilirler. Bu isteklerini saklayabilseler bile çocukları başarısız olduğunda müthiş bir sevinç duyarlar ve bunu saklayamazlar. Bu gibi ani duygu değişimleri çocuklar tarafından kolaylıkla fark edilir. Ebeveynlerinin sadece başarısız olduğu zaman mutlu olduğunu gören çocuklarda başarısız olma eğilimi gelişir. Bu eğilime aşağı çekme eğilimi denir.

Psikopat kişiler, vicdan değerleri toplumun diğer bireyelerine oranla belirgin farklılıklarla daha az gelişmiş ve sosyal olarak da zayıf olan kişilerdir (Güngen, 2011). Psikopatlar, saldırgan davranmaya ve şiddet eğilimi göstermeye yatkındır (Çetin vd., 2009: 136). Aşağı çekme sendromu olan kişiler depresyon ve psikopat ruh hali arasında gidip gelirler. Bazı aşağı çekme sendromlarında depresyona daha yakın, bazılarında ise psikopatiye daha yakın görünüm sergilenir. Depresyon ile sosyal yetenekler arasında yakın bir ilişki vardır (Segrin, 2000:381). Aşağı çekme eğilimi olan insanların sosyal yetenekleri çok düşük olmadığı için depresyon noktasına çok yakın değillerdir.

## I. AŞAĞI ÇEKME SENDROMU

Aşağı çekme sendromu içerisinde çok fazla kabullenememe duygusu barındırır. Bu sendrom sahibi kişiler ebeveynlerinin kendilerine yaptığı muameleyi hak etmediklerini ve bunu telafi edeceklerini düşünürler. Çünkü ebeveynleri “keşke” sözü ile hareket etmekten hoşlanır ve bilirler ki çocuklarda aslında bazı şeyleri düzeltebilecekken bunu yapamamış olma duygusu daha fazla acı verir. Suçluluk duygusu, cezaların en ağıdır. Etik yönü inceden inceye gelişen çocuk yanlış bir ümide kapılır. Bu yanlış ümit de ailesi ile arasındaki ilişkileri tamir edebileceğidir. Psikopat ve sabit fikirli insanlar kendi alıştıkları ve istedikleri şekilde

---

davranırlar. Davranış biçimlerini değiştirme eğiliminde değildirler. Bu nedenle incinmiş olan duyguları tamir etme hassasiyetini göstermeleri oldukça zordur.

Ebeveynler, çocuklarına vereceği manevi ıstırapı arttırmak istiyorlarsa anne ve baba kavramlarının önemini altını çizerek öğretebilirler. Çocuklukta anne ve baba tarafından ömür boyu sürebilecek ıstırapların verilebildiği bilinmektedir (Fonagy ve Moran, 1991: 685). Bunu bilinçli olarak yapabilecekleri gibi fark etmeden de yapabilirler. Zaten kasıt olup olmasının sonuç üzerinde bir etkisi yoktur. Bu şekilde hareket etmeleri sonrasında kendilerini daha fazla önemseyen bireyler yetiştirmiş olacaktırlar ve yaptıklarının etkisi artacaktır.

Ebeveynlerin bu eğilimi nedeniyle çocuklar ebeveynlerinin kötü olduğunu kabul etmek istemezler. Sadece ebeveynlerinin önemli olması değil, aynı zamanda kendilerinin de iyi bir ebeveyn sahibi olma ayrıcalığından mahrum kalacaklarını bilme korkusu da bunu kabullenmeleri için bir engeldir. Bunu kabul etmek, onlar için sert bir yara kabuğunu koparmayı denemekten farksızdır.

## II. KOŞULLANMA VE AİLE ETKİSİ

Aşağı çekme sendromu gösteren kişiler incelendiğinde bu kişilerin anne veya babası ile olumsuz ilişki içerisinde olduğu gözlemlenmiştir. Bu kişilerde en göze çarpan özellik anne ve babasıyla arasının çok iyi olduğunu söylemesidir. Bu aslında kişinin en çok olmasını istediği şeydir. Ama istediği gibi olmadığı için sıkıntı yaşamaktadır. Kişinin kendisini tanımmasının önemi burada ortaya çıkmaktadır (Zimmerman ve Coryel, 1990: 527). Kendisini gerçekten tanımak ve kendisine yardım etmek isteyen kişi mutlaka bir süre sonra ailesinin zihnindeki gerçek yerini anlayacaktır. Kendisine yardım etmeye karar vermemiş olan insanlara ise yardım etmek ve bazı düşünceleri kabul ettirmek oldukça zordur.

Ebeveynler ile yaşanan olumsuz ilişkiler her birey üzerinde aynı etkiyi oluşturmamıştır ve aşağı çekme sendromu içerisindeki kişilerin bir kısmı daha farklı şekillenmiştir. İnsani değerleri ve fazilet anlayışı daha fazla gelişmiş bireylerin daha farklı etkilendiği görülmüştür. Zaten tüm çocuklarda aynı olayların aynı etkiyi yaratmadığı bilinmektedir (Fonagy vd., 2002: 25). Bazı bireyler, olumsuz aile şartlarına rağmen çevre ile etkileşime girerek veya çeşitli şekillerde etik yönlerini geliştirmeyi başarmışlardır. Vicdani olarak kuvvetli bu bireylerde de

---

aşağı çekme sendromu görülse de bu durumun etkisi daha hafif olabilir. Depresyon ile psikopati arasında kalan bu bireyler aslında psikopatiyi taklit ederler. Bu şekilde eğilimleri yoktur ve ailelerinin kendilerine yerleştirmiş olduğu etkili koşullandırma ve görerek öğrenme neticesinde bu davranışları benimsemişlerdir. Bu kişilerin çift karakterli olduğu düşünülse de aslında bipolar kişiler değildir.

Ailesi tarafından psikopatiyi görerek öğrenen kişinin kişiliği bu yapı için uygun olmayabilir. Bu durum bir çelişkiler zincirini de beraberinde getirir. Bazen çevresindeki kişilere iyi tarafını gösteren bu kişi bazen de koşullanarak öğrendiği diğer tarafını gösterecektir. Ortaya çıkan diğer taraf ailesinden kaynaklanan güvensizliği nedeniyle ortaya çıkar. Değer verdiği ve bağlandığı ailesi ona ıstırap vermiş olduğu için çevresine de güvensizlikle yaklaşır. Bu kişiler ile mesafeli durduğunuz zaman sorun yaşamazsınız. Ama yakınlaşma içerisine girdiğiniz zaman sorun yaşama ihtimaliniz giderek artacaktır.

### III. İLİŞKİLER

Aşağı çekme sendromu olan kişiler hemen hemen her zaman sorun yaşama ihtimalinin yüksek olabileceği eşleri tercih ederler. Belirtmiş olduğumuz güvensizlik bunun önemli nedenlerinden biridir. Karşısındaki insana güvenemediği için ilişki yaşamak istemez ve giderek yalnızlaşır. Diğer taraftan fazilet yönü gelişmiş olan ve psikopatiyi görerek öğrenmiş olan kişiler bu yalnızlaşmadan rahatsız olur. Kendisine bir eş aramaya başlar. Bu noktada ikili yapı devreye girer.

İkili yapı içerisinde öncelikle kişi kendini isteklerini gerçekleştirdiğine inandırır. Kendisi yalnızlığı seven, asosyal bir insan olmadığına kendi inandırır ve bu düşüncesini kendisine kanıtlayacak olan eylemleri gerçekleştirmeyi dener. Örneğin birisini seçer. Seçtiği kişi muhtemelen sağlıklı bir ilişki yaşamasının en zor olduğu kişi olacaktır. Kolay olan bir ilişkiyi seçmesi neredeyse imkansızdır. Çünkü esas amaç yalnız kalmaya devam etmek ve ilişki yaşama isteğini köreltmektir. Bu nedenle en yanlış kişi seçilir.

Yanlış kişilere yönelmenin öncelikli amacı yalnız kalmaya devam etmek ve kendini her şeyin normal olduğuna ve aslında bir eş arıyor olduğuna inandırmak olsa da başka sebepleri de olabilir. Örneğin, seçtiği kişi annesi veya babası ile benzerlik gösteriyor olabilir. Erkekler de bu durum Edipus kompleksi olarak görülse de benzer durum bayanlarda da vardır. Babasına

---

benzeyen bir bayanı ele alarak bu durumu açıklamak daha kolaydır. Babasına benzeyen kişilerle ilişki yaşayan kişi babası ile hiçbir zaman istediği gibi olamamış olan ilişkisini ona benzeyen bir başkası ile ilişki yaşayarak yenilemek isteyebilir. Bu durumdaki kişi hayalinde babası ile olan ilişkisini düzeltmekte ve istediği gibi yaşamaktadır.

İlişkilerin sonuçları çoğu zaman istenildiği gibi olmaz. Çok kuvvetli olan bu dürtü kişilerin hayatını zora sokacak boyutta olabilir. Bir psikopat ile ilişki yaşayan bayanlar genellikle bunu obsesif bir şekilde yaşarlar. Obsesif oldukları nokta ise “bu sefer aynı şekilde olmayacak” şeklindeki görüşleridir. Bu nedenle bazen gördükleri şiddete bile boyun eğebilirler. Bu gibi ilişkiler bayanların obsesif yönü ile daha güçlü olan faziletlerinin birleşmesi sonucu ortaya çıkan kuvvetli bağ nedeniyle daha uzun sürebilir. Obsesif yönü kuvvetli olan kişilerin bu gibi ilişkileri ömür boyu devam ettirdiği görülmüştür.

İnsani yönü gelişmiş olan kişiler anne ve babalarından görmüş olduğu bazı şeyleri kabullenemez. Bu noktada sabit fikirli hale gelirler ve kabullenemedikleri şeylerin telafisi yapılabildiği kadar aynı amaç peşinde koşabilirler. Bu kişilerin aslında çocukluk döneminin belirli bir evresinde oldukça şımartıldıklarını söyleyebiliriz. Zaten aksi bir durum, bu kişilerin insani yönlerinin bu denli kuvvetli gelişmesine olanak vermeyecektir. Bu nedenle hak ettiğini düşündüğü şeyi almak ve bazı durumları kabullenmemek gibi davranış ve düşünceler içerisine girebilirler.

Psikopatlar diğer insanlarda ıstıraba neden olacak davranışlardan kaçınmazlar, hatta bunu yapmaya ihtiyaç duyarlar (Murphy, 2006: 554). Freud, bu davranışların hedefine kişinin zaman zaman kendisini de koyabileceğini savunur (Bettelheim, 1984: 45). İkinci grup kişilerde, yani fazilet yönü gelişmemiş kişilerde her iki durumdan da söz edebiliriz. Bu bireyler kendi çıkarlarını ön planda tutarlar. Eşlerinin kendi anne ve babalarına benzemesinin yanı sıra sömürebilecekleri veya kullanabilecekleri kişiler olmasına da dikkat ederler. Herhangi bir bağlılık geliştirmezler. Freud, babasından nefret eden kadın profilini çizerken biraz daha psikopata yakın bir karakter ortaya koymuştur. Çizdiği karakter, eşlerine her zaman fiziksel olmasa da her zaman manevi bir ıstırap verme isteği içerisindedir. Bu nedenle zarar verebileceği kişilere yönelir.

## SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Eğer eşler aşağı çekme eğilimi içerisinde ise psikopat bir eşe tahammül edebilir. Psikopat olma durumu ile sabıkalı olma durumu arasında çok yüksek bir korelasyon vardır (Edens vd., 2006: 71). Bu ilişkilerde sıra dışı olan, psikopat kişilerin şiddet gösterme eğilimleri değil, karşı tarafın bu kişilere dur demesi gerektiği yerde dur dememesi, hatta bu kişilerin kendi yakınına gelmesine zemin hazırlıyor olmasıdır. Bunu bilinçli olarak yapmamaktadırlar. Karşılarındaki sosyopat veya psikopat kişileri seçme nedenleri kendilerine göre geçerli nedenlerdir ve bu nedenleri savunurlar. Ama diğer taraftan suça eğilimli kişileri eş olarak seçmek, kendisini aşağı taşıma eğiliminde olmanın en net ispatıdır.

Aşağı çekme eğilimi olmayan bir kişi psikopat bir eşe tahammül etmeyecek ve kendisini korumak için gereken önlemleri alacaktır. Kendisini koruma eğilimi içerisinde öncelikle karşısındaki kişinin ilgisini, onu kızdırmadan geçiştirmeye çalışır. Psikopatlar, duygularını kolay belli ettiği için bunu yaparken zorlanmayacaktır.

Psikanaliz, psikolojinin en bilimsel ve temel yöntemi olarak kabul edilir (Szasz, 1998:16). Psikanaliz sayesinde aşağı çekme sendromu sahibi kişiler kabullenemedikleri şeyleri ortaya çıkarmalı ve bununla yüzleşmelidirler. Psikoterapi, doğru bir program ile uygulandığında etkisi artacaktır (Woody vd., 1995: 1302). Bu uygulamalardan sonra doğru bir ilişkiye başlayan birey, aşağı çekme sendromundan kurtulabilir. Aksi takdirde bir döngü içerisine girilecek ve aşağı çekme sendromu sürekli olarak yenilenecektir.

## KAYNAKÇA

- BETTELHEIM, Bruno; (1984), *Freud and Man's Soul*, Vintage.
- ÇETİN, Mesut vd.; (2009), "Antisosyal Kişilik Bozukluğu Olan Genç Erkeklerde Aleksitimi, Saldırganlık ve Psikopati İlişkisi", *Nöropsikiyatri Arşivi Dergisi*, 46(4), ss. 135-139.
- EDENS, John F., CAMPBELL, Justin S. ve John M. WEIR (2006) "A meta-analysis of the psychopathy checklist measures", *Law and Human Behavior*, 31, ss. 53-75.
- FONAGY, Peter ve G. S. MORAN; (1991), "Studies of the efficacy of child psychoanalysis", *Journal of Consulting and Clinic Psychology*, 58, ss. 684-95.

- 
- FONAGY, Peter, TARGET, M., COTTRELL, D. , PHILLIPS, J. ve Z. KURTZ; (2002), What works for whom? A critical review of treatments for children and adolescents, New York, Guilford.
- GÜNGEN, Can; (2011), Freud ve Psikanaliz, [www.freudvepsikanaliz.com](http://www.freudvepsikanaliz.com), Erişim Tarihi: 16.05.2011.
- MURPHY, Declan G.; (2006), 'Facial Emotion Processin in Criminal Psychopathy', British Journal of Psychiatry, 189, ss.553-539.
- ÖZKAN, Ahmet Hakan; (2011), "Aşağı çekme sendromu: bu sendromun ortadoğu ve kuzey Afrika'da gerçekleşen ayaklanmalar üzerindeki etkileri", Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, 4, ss. 1-18.
- SEGRIN, Chris (2000) "Social skills deficits associated with depression", Clinical Psychology Review, 20(3), ss. 379-403.
- SZASZ, Thomas S.; (1998), "The ethics of psychoanalysis", Society, 15(2), ss. 16-21.
- WOODY, G. E., MCLELLAN, A. T., LUBORSKY, L. ve C.P. O'BRIEN; (1995) "Psychotherapy in community methadone programs: a validation study", American Journal of Psychiatry, 152(9), pp. 1302–1308.
- ZIMMERMAN, M. ve W. H. CORYELL; (1990) "Diagnosing personality disorders within the community: a comparison of self-report and interview measures". Archives of General Psychiatry, 47,ss. 527-528.